

УДК 330.3

Веденєєв Є.Є.

аспірант

Академії фінансового управління

УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

У статті досліджено функціональні аспекти основних тенденцій розвитку митної справи. Акцентовано увагу на пріоритетних напрямках реформування митної системи. Запропоновані зміни регулювання та митного контролю мають позитивно впливати на безпеку та економічний розвиток України.

Ключові слова: митне регулювання, митний контроль, фіскальна функція, термінал державного підпорядкування, термінальний збір, електронне декларування.

Веденеев Е.Е. УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТАМОЖЕННОЙ СИСТЕМЫ В КОНТЕКСТЕ ЕЕ МОДЕРНИЗАЦИИ

В статье исследованы функциональные аспекты основных тенденций развития таможенного дела. Акцентировано внимание на приоритетных направлениях реформирования таможенной системы. Предложенные изменения регулирования и таможенного контроля должны положительно влиять на безопасность и экономическое развитие Украины.

Ключевые слова: таможенное регулирование, таможенный контроль, фискальная функция, терминал государственного подчинения, терминальный сбор, электронное декларирование.

Vedeneev E.E. IMPROVEMENT OF CUSTOMS IN THE CONTEXT OF ITS MODERNIZATION

This article investigated the functional aspects of the main trends of development of customs business. The attention is focused on the priorities of reforming the customs system. The proposed change of regulation and customs controls have a positive impact on the security and economic development of Ukraine.

Keywords: customs regulations, customs, fiscal function, the terminal state of subordination, terminal charges, electronic declaration.

Постановка проблеми. На сучасному етапі глобальних змін світового господарства, інвестиційної активізації виробництва, розподілу праці, міжнародного обміну товарів та послуг постає питання модернізації митної системи не тільки в площині окремої держави, а й в залежності від загальної стратегії партнерських відносин між співдружними країнами та союзними угрупованнями міжнародних спільнот. Існує безліч різноманітних думок щодо ролі митної системи при перетині державних кордонів, але безперечним є той факт, що саме чітко сформований механізм митної системи та митна політика держави здатні впливати на ефективність становлення та подальшого розвитку економічних процесів усередині країни та в масштабах світу.

Процес реформування митної системи потребує детального і поглибленого дослідження історичного досвіду світової цивілізації задля безпеки та сприяння суспільному розвитку.

Сукупність викладених обставин зумовлює актуальність теми дослідження, спрямованість узагальнення практичного і теоретичного матеріалу з проблем реформування митної системи в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою дослідження стали праці зарубіжних учених В.В. Акашева, О.М. Васильєва, М. Копейкіна, Б.Х. Краснопільського, В.М. Лівшиця, О.А. Нестєрова, С.С. Носової, Б.А. Соловійова, Н.Т. Тощенко, І.Ф. Черняхівського, Ю.Г. Юдіна та ін.

Провідна роль у розробці теоретичних і методологічних проблем та вирішенні практичних завдань митної справи належить таким вітчизняним вченим, як: І.Г. Бережнюк, О.П. Гребельник, Н.М. Млинців, П.В. Дзюбенко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим багато аспектів модернізації митної системи залишаються недостатньо вивченими. До їх числа відносяться питання радикального реформування вітчизняної митної системи, створення ефективного інструментарію розвитку митних послуг, удосконалення інформаційного обслуговування та ін. Дослідження в цій області аргументують вибір проблематики дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні пріоритетних напрямків розвитку митної системи України в контексті її модернізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні виклики, що постають перед митними системами всіх країн та пов'язані з глобалізаційними процесами, зумовлюють необхідність модернізації інституційного середовища митної справи, і це також стосується і митної системи України.

Одним із шляхів трансформації митної системи в адекватній сучасним викликам процес реалізації митної політики є інституційно-економічний механізм модернізації митної справи, який полягає у системі принципів, форм, методів та інструментів, спрямованих на забезпечення завдань комплексної трансформації організації митної служби у відповідності з реалізацією економічних інтересів держави в умовах інтеграції України в глобальний економічний простір. Конкретні заходи щодо реалізації зазначеного механізму формуються державою в залежності від обраної стратегії розвитку митної справи та етапів її розвитку [1].

Становлення митної справи в Україні було складним і суперечливим. Із останніх кардинальних змін слід пригадати те, що в період 2009–2012 рр. відбулось вагоме реформування системи митних органів України на принципах дотримання балансу між ефективністю митного контролю та сприяння зовнішній торгівлі. В основу змін було покладено Концепцію реформування діяльності митної служби України «Обличчям до людей», реалізація якої була запланована у 2010–2015 рр.

Важливим кроком на шляху до вдосконалення діяльності митної служби України стало прийняття у березні 2012 р. нової редакції Митного кодексу України, розробленого відповідно до вимог міжнародних стандартів та конвенцій. Загалом, у Митному кодексі України запроваджено багато позитивних змін як для громадян, так і для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Серед його новацій стало запровадження інституту уповноважених економічних операторів в Україні; включення до його складу мак-

симальної кількості норм прямої дії; введено поняття «компроміс у митній справі», а також передбачено повноцінне функціонування системи аналізу ризиків. Новий Митний кодекс України підвищив ефективність протидії порушенням митних правил, посилив значення митного пост-аудиту, а також надав право суб'єктам ЗЕД здійснювати митне оформлення товарів у будь-якому митному органі, крім того, розширив можливості електронного декларування незалежно від виду митного режиму [2, с. 25–26].

У грудні 2012 р. Указом Президента України було утворено Міністерство доходів і зборів України (далі – Міндоходів), «реорганізувавши Державну митну службу України та Державну податкову службу України» [3]. Відповідно до Положення, Міндоходів є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань: «забезпечення формування єдиної державної митної політики в частині адміністрування митних платежів та реалізації єдиної державної митної політики; забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні митного законодавства» [3].

До складу новоствореного центрального апарату Міндоходів у 2013 р. увійшов центральний апарат Державної митної системи України на базі якого було створено Департамент митної справи у складі п'яти управлінь: організації митного контролю та оформлення; митної вартості, класифікації товарів та заходів регулювання ЗЕД; боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями; кадрової роботи; аналізу ризиків та аналітичної роботи.

Однак саме після об'єднання податкової та митної служб у Міністерство доходів і зборів Митний індекс (унікальний незалежний аналіз якості митних процедур в Україні очима тих, хто безпосередньо стикається з митним оформленням товарів – імпортерів, експортерів та логістичних операторів) значно знизився у першому півріччі 2013 р. (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка результатів Митного індексу
у 2012–2013 рр. [4]

	1 півріччя 2012 р.	2 півріччя 2012 р.	1 півріччя 2013 р.
МИТНИЙ ІНДЕКС (інтегральний показник)	2,84	3,06	2,81
Митне оформлення однієї поставки:	3,15	3,28	3,04
– час митного оформлення	3,16	3,02	3,03
– відсоток товарів, відібраних для фізичного огляду	3,30	3,74	3,22
– відсоток товарів, класифікаційний код яких було змінено	2,50	2,74	2,37
Митна вартість	3,13	3,44	2,75
Кількість паперових документів	2,11	2,27	2,28
Перевірки	3,44	3,46	3,33
– кількість перевірок	4,91	4,92	4,82
– тривалість перевірок	1,98	2,00	1,83
Рівень професійності	2,63	3,12	3,07

Митний індекс Асоціації – це своєрідний барометр якості та зручності митних процедур, який сприяє моніторингу, аналізу та досягненню кращого розуміння ситуації на митниці.

Результати Митного індексу Європейської бізнес-асоціації (ЄБА) основані на експертному опитуванні, проведеному серед учасників Митного комітету ЄБА [5].

Дослідження проводиться представниками ЄБА, аналітична підтримка – дослідницькою компанією InMind.

Методологія розрахунку Митного індексу ЄБА являє собою набір із наступних п'яти показників оцінки митних процедур серед компаній, які взаємодіють з митною системою:

- оцінка процедур митного оформлення однієї поставки (25%);
- оцінка процедури визначення митної вартості товарів (25%);
- кількість паперових документів (25%);
- кількість (5%) та тривалість (5%) перевірок;
- рівень професійності посадових осіб митних органів (15%).

Для визначення рівня кожного з п'яти факторів використовується 5-бальна шкала, де 1 та 5 – крайові протилежні оцінки фактора [6].

Динаміка результатів чітко демонструє, що після оптимістичних сподівань бізнесу, викликаних позитивною динамікою кінця 2012 р., перша половина 2013 р. стала «поверненням до реальності», адже затримки митного оформлення, корумпованість, невизначеність з класифікаційними кодами та номенклатурою досі стоять на порядку денному та перешкоджають прозорому та вільному експорту-імпорту товарів.

Досить нейтральним результатом 2012–2013 рр. стали також дані щодо тривалості проходження митних процедур (рис. 1).

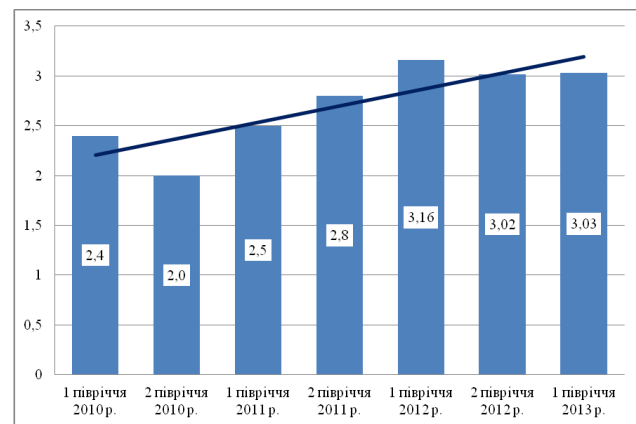

Рис. 1. Динаміка середньої кількості днів, витрачених на митне оформлення, за 2010–2013 рр. [7]

Кількість часу, витраченого компанією на митне оформлення товару, має першочергове значення для бізнесу, адже затримки у митних процедурах призводять до значних фінансових втрат. Середня кількість днів, витрачених на митне оформлення однієї поставки, дорівнювала 3,03 дні, що на 0,13 менше, ніж у першій половині 2012 р. Однак якщо для порівняння взяти дані більш ранніх років, то у першій половині 2010 р. середня кількість днів, витрачених на митне оформлення, складала лише 2,4 дні.

Загальна картина результатів Митного індексу у першому півріччі 2013 р. чітко показує, що бізнес досі стикається з низкою суттєвих перешкод на шляху до збалансованого та спрощеного проходження митного контролю. Таким чином, раціональна та конструктивна підтримка з боку дер-

жави, удосконалена законодавча база та повна модернізація митної системи нашої країни мають стати тими інструментами, які допоможуть покращити ситуацію не тільки на митниці, а й у країні в цілому.

У рамках модернізації митної системи на засіданні КМУ 27 травня 2014 р. було оприлюднено інформацію щодо перейменування Міндоходів на Державну фіскальну службу. Так, Державна фіскальна служба на базі Міндоходів була утворена Постановою КМУ від 21 травня 2014 р. № 160 [8].

Державна фіскальна служба України (ДФС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує:

- державну податкову політику;
- державну політику у сфері державної митної справи;
- державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

На сьогоднішній день ДФС здійснює повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи. У її складі діють підрозділи податкової міліції. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції ДФС, обговорення найважливіших напрямів її діяльності може утворюватися колегія. Таким чином, Державна фіскальна служба об'єднала повноваження податкової служби, митниці та фінансової міліції.

Такі структурні зміни в митній системі негативно вплинули на оцінку ЄБА, яка вже у серпні 2014 р. заявила, що державні контролюючі фіскальні органи посилюють тиск на бізнес в Україні. Багато компаній почали скаржитися на те, що безпідставно відкриваються кримінальні справи, не приймаються рішення по старих кримінальних справах, які були відкриті незаконно.

Так, за результатами 2013–2014 рр. можна зробити головний висновок – сучасна митна система є досить слабкою з точки зору європейських країн та міжнародних потенційних партнерів.

Основний зміст митної політики України має складати митне адміністрування – організаційно-управлінська діяльність Державної фіскальної служби України, а також діяльність митних органів у процесі реалізації покладених на них завдань у сфері митної справи.

На нашу думку, розвиток митної політики України в рамках модернізації митної системи та розвитку міждержавних економічних зв'язків має здійснюватися за такими взаємозалежними напрямками, як:

- удосконалення митного регулювання;
- удосконалення митного контролю після випуску товарів;
- удосконалення реалізації фіскальної функції;
- удосконалення правоохоронної діяльності;

- сприяння розвитку інтеграційних процесів і розвитку міжнародного співробітництва;
- удосконалення системи державних послуг;
- удосконалення митної інфраструктури;
- удосконалення інформаційно-технічного забезпечення;
- зміцнення кадрового потенціалу та посилення антикорупційної діяльності;
- розвиток соціальної сфери;
- удосконалення організаційно-управлінської діяльності (рис. 2).

1. Вдосконалення митного регулювання

- гармонізація товарної номенклатури, митного тарифу з європейськими країнами;
- дотримання чинного законодавства та прозорих заходів щодо визначення митної вартості;
- упровадження термінального збору на терміналах державного впорядкування, конкурентного номіналу з оплатою за послуги приватних терміналів;
- внесення змін до Митного кодексу України, стаття 295, п. 2 «**нарахування сум митних платежів здійснюється у валюті України**» замінити на фразу «**розрахунки митних платежів здійснюється у валюті контракту, сплата проводиться у валюті України**» задля запобігання донарахуванням або заборгованості при зміні митного режиму, або оплати роялті після митного оформлення в умовах нестабільного валютного курсу;
- відстрочка сплати митних платежів у десятиденний термін.

2. Удосконалення митного контролю після випуску товарів

- має передбачати створення необхідних правових основ і методологічного забезпечення, а саме:
- створення і вдосконалення нормативно-правової бази, її уніфікація в рамках фіскальної служби;
- вдосконалення нормативів використання статистичної бази щодо митного контролю;
- уніфікація законодавчих нормативів взаємодії державних органів виконавчої влади при організації

Рис. 2. План модернізації митної системи України (авторська розробка)

та проведенні перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- удосконалення чинного законодавства щодо діяльності суміжних контролюючих державних служб – підвищення контролю на кордоні та спрощення процедур під час митного оформлення (санітарний епідеміологічний, карантинний, екологічний, ветеринарний контроль тощо);

- застосування заходів щодо підвищення контролю впровадження та виконання чинного законодавства в митній справі;

- застосування заходів щодо отримання інформації та пропозицій з боку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- застосування заходів щодо попереднього інформування, погодження та своєчасного прийняття обґрунтованих рішень з боку митниці;

- удосконалення пропускної системи при перетині державного кордону товарів і транспортних засобів митною та контролюючими службами;

- удосконалення механізму електронного декларування та обміну статистичною інформацією з країнами загального кордону країнами відправника, адаптація програмного забезпечення за допомогою співробітництва вітчизняних фахівців з фахівцями європейських країн;

- удосконалення механізму електронного документообігу з податковою службою;

- розробка та вдосконалення механізму документообігу з суміжними контролюючими державними структурами;

- удосконалення механізму документообігу в банківській системі;

- удосконалення системи управління ризиками та технології застосування під митним контролем та в режимі вільного обігу.

3. Удосконалення реалізації фіскальної функції має ґрунтуватись на ефективному здійсненні контролю та нагляду за дотриманням митного законодавства, а саме:

- удосконалення методології нарахування митних платежів відповідно до товарної номенклатури та митного тарифу;

- удосконалення механізму розрахунків митних платежів за валютою контракту;

- забезпечення прозорості та спрощення митних процедур щодо застосування тарифного регулювання;

- розробка та впровадження заходів щодо відстрочки та контролю своєчасної сплати митних платежів і зборів;

- упровадження термінального збору в зоні державних терміналів;

- удосконалення технології визначення коду товару посадовими особами митниці та погодження з декларантом;

- удосконалення взаємодії митних та податкових органів при організації процедур по стягненню заборгованості по сплаті митних платежів та пені;

- розробка та впровадження технології автоматизованого обліку справляння митних платежів, контролю митної вартості, визначення країни походження та класифікації товарів;

- удосконалення нормативної бази, методів та процедур коригування митної вартості товарів;

- удосконалення та розробка нових технологій дистанційного оформлення товарів і транспортних засобів, відстрочки і сплати митних платежів.

4. Удосконалення правоохоронної діяльності має ґрунтуватись на посиленні боротьби зі злочинами та адміністративними правопорушеннями у сфері мит-

ної справи, направленої на підвищення рівня економічної безпеки та державного суверенітету, а саме:

- організація заходів ефективної протидії міжнародній злочинності, у тому числі тероризму, контрабандним схемам, торгівлі людьми, контрафактній продукції та об'єктам інтелектуальної власності;

- удосконалення та розробка інформаційних технологій запобігання та упередження злочинних процесів;

- упровадження електронних технологій у систему оперативно-технічного контролю товарів і транспортних засобів у процесі експортно-імпорتنних операцій;

- розвиток інфраструктури в прикордонних областях та всередині країни для ефективного контролю та сприяння міжнародним перевезенням.

5. Сприяння розвитку інтеграційних процесів і розвиток міжнародного співробітництва, а саме:

- активізація та вдосконалення аналітичної діяльності та накопичення міжнародного досвіду в галузі митної справи, участі України в міжнародних інститутах та регіональних економічних об'єднаннях;

- активізація співробітництва і сприяння інтеграційним процесам на міжнародній арені;

- розвиток міжнародних відносин у галузі митної справи на державному рівні.

6. Удосконалення системи державних послуг має бути націлене на розширення їх спектра, підвищення якості та доступності при зовнішньої їх простоти, оперативності та надійності, а саме:

- розвиток та вдосконалення єдиної автоматизованої інформаційної системи державних послуг у галузі митної справи, оподаткування та державного контролю;

- розробка системи моніторингу та контролю якості і правомірності державних послуг;

- упровадження послуг на конкурентних підставах терміналів державного підпорядкування.

7. Удосконалення митної інфраструктури за допомогою:

- будівництва (реконструкції) в рамках відомчих цільових програм службово-виробничих будівель, у тому числі наближених до державного кордону;

- будівництва конкурентоспроможних терміналів та логістичних комплексів державного підпорядкування митній службі;

- придбання об'єктів за рахунок коштів бюджету по мірі необхідності;

- залучення інвестицій для залучення в господарський оборот об'єктів, будівництво яких не завершено, та земельних ділянок, наданих митним органам і установам.

8. Удосконалення інформаційно-технічного забезпечення з урахуванням світових стандартів і тенденцій розвитку митної справи, а саме:

- створення та впровадження перспективних інформаційних технологій у цілях розвитку єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів за принципом централізованої обробки даних, мережі регіональних обчислювальних комплексів, розвитку автоматизованих інформаційних систем митних органів;

- розвиток відомчої інтегрованої телекомунікаційної мережі митної служби, у тому числі для забезпечення доставки актуальної інформації, що міститься в єдиній автоматизованій інформаційній системі митних органів, у режимі часу, близькому до реального, на всіх рівнях системи митних органів;

- підвищення рівня захищеності інформаційних ресурсів, розширення спектра заходів щодо забезпе-

чення інформаційної безпеки, у тому числі при організації захищеного обміну інформацією з органами виконавчої влади;

- подальша розробка та впровадження в митні органи технічних засобів на основі останніх досягнень науки і техніки, підвищення ефективності використання апаратури радіаційного контролю, інспекційно-доглядових комплексів з урахуванням забезпечення інтеграції програмних засобів з єдиною автоматизованою інформаційною системою митних органів;

- удосконалення інформаційно-технічного забезпечення системи управління ризиками на основі розробки нових методологічних підходів;

- розвиток інформаційно-технічного забезпечення технологій попереднього інформування митних органів та електронного декларування;

- удосконалення інформаційної взаємодії митної служби з іншими органами виконавчої влади в цілях отримання дозвільних документів в електронному вигляді, у тому числі на базі інфраструктури електронного уряду та системи міжвідомчого електронного взаємодії;

- застосування уніфікованих форматів даних для учасників інформаційного обміну з митними органами;

- забезпечення ефективного функціонування в митних органах автоматизованої системи контролю за митним транзитом;

- підвищення оперативності подання інформації про тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України і взаємної торгівлі із зарубіжними державами.

9. Зміцнення кадрового потенціалу та посилення антикорупційної діяльності:

- удосконалення кадрової структури в митній системі України на підставі професійного відбору посадових осіб та створення умов для підвищення рівня кваліфікації і виховної роботи;

- забезпечення робочих місць сучасним обладнанням;

- посилення контролю щодо антикорупційної діяльності та вдосконалення чинного законодавства щодо посадових осіб, що вчинили такі дії;

- посилення ефективності правоохоронної роботи митних органів. Основна маса порушень у митній сфері здійснюється з метою зниження обсягу передбачуваних до сплати митних платежів або зовсім ухилитися від них, тому значущість роботи підрозділів, що виконують правоохоронні функції, повинна бути найголовнішою. Переміщення товарів через митний кордон з порушенням митних правил нерідко «керується» співробітниками митних органів, тому їх виявлення в повному обсязі, безсумнівно, призведе до зниження кількості неправомірних діянь з боку митників.

Окремо слід зазначити, що на сьогоднішній день Міністерством юстиції розробляється проект Закону України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [9].

10. Розвиток соціальної сфери:

- удосконалення законодавства щодо забезпечення соціальної захищеності та надання соціальних гарантій посадових осіб фіскальної служби і членів їх сімей;

- забезпечення гідною заробітною платою, умовами праці, відпочинку і заходів оновлення здорового стану;

11. Удосконалення організаційно-управлінської діяльності, а саме:

- удосконалення управлінської діяльності керівного складу в митних органах, забезпечення виконання службових обов'язків на високому професійному рівні;

- забезпечення оптимального розподілу службових обов'язків за основними видами діяльності посадовими особами митних органів;

- розробка та впровадження системи управління якістю відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Висновки. Митна система виступає одним з найголовніших інструментів державної політики, а її головним функціональним завданням є забезпечення захисту національних інтересів і національної безпеки України в політичній, економічній, соціальній, екологічній та інших сферах.

Становлення митної справи в Україні на різних етапах її розвитку було складним і суперечливим. Так, стратегічним кроками на шляху до вдосконалення діяльності митної служби України стали: спроба реалізації Концепції «Обличчям до людей», прийняття нового Митного кодексу України, утворення у 2012 р. Міністерства доходів і зборів України. Однак, незважаючи на такі кардинальні рішення керівництва країни, митна система України потребує кардинальних реформуваль. Підтвердженням цьому слугувало дослідження негативної динаміки основних складових Митного індексу України: тривалість митного оформлення, корумпованість.

Напрямами удосконалення митної системи України в контексті її модернізації було визначено:

- внесення змін і доповнень до Митного кодексу України, а саме: удосконалення митного регулювання та митного контролю після випуску товарів; удосконалення реалізації фіскальної функції та правоохоронної діяльності; сприяння розвитку інтеграційних процесів і розвиток міжнародного співробітництва; покращання системи державних послуг та митної інфраструктури; удосконалення інформаційно-технічного забезпечення; зміцнення кадрового потенціалу та посилення антикорупційної діяльності; розвиток соціальної сфери;

- внесення змін до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» щодо впровадження принципу первинності електронних документів та відомостей в електронному вигляді;

- внесення змін до проекту Закону України «Про запобігання корупції» щодо активної роботи у напрямку запобігання корупції та інших зловживань у системі митної служби, а саме: впровадження додаткової норми щодо матеріального заохочення службовця, який здав хабародавця; створення спеціалізованого органу, підпорядкованого безпосередньо Президенту України, з метою виявлення та контролю хабарництва в системі державної влади.

Особливе місце в процесі модернізації митної системи України має посісти розвиток митно-логістичних конкурентоспроможних терміналів державного підпорядкування митним органам та впровадження термінального збору в розмірі, що не перевищує сплату за послуги приватних терміналів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гребельник О.П. Митна справа: [підручник] / О.П. Гребельник; 4-те вид., оновл. та доповн. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 472 с.
2. Шувалова Е.Б. Налоговые системы зарубежных стран: [учебно-практическое пособие] / Е.Б. Шувалова, В.В. Климовицкий, А.М. Пузин. – М.: ЕАОИ, 2010. – 134 с.

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Європейської бізнес-асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/customs-index>.
5. Постанова Кабінету Міністрів від 1 березня 2014 р. № 67 «Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/65-2014-%D0%BF>.
6. Про Міністерство доходів і зборів України: Указ Президента України від 18.03.2013 р. № 141/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/141/2013>.
7. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 24.12.2012 р. № 726/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/726/2012>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 160 «Про утворення Державної фіскальної служби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/cmu/4778-160.html>.
9. Проект Закону України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/48911>.

УДК 339.137.2.178:332.122

Чайкіна А.О.

*асистент кафедри менеджменту і логістики
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСОБЛИВИЙ МЕДІАТОР ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Стаття присвячена дослідженню та виявленню взаємовпливу між підприємницьким потенціалом та конкурентоспроможністю регіону. Підприємницький потенціал виступає одним із ключових медіаторів, який забезпечує не тільки розвиток регіону та його вихід із кризових ситуацій, але і є потужним важелем забезпечення регіонального розвитку та становлення стійкої конкурентоспроможності. Проведений аналіз конкурентоспроможності на прикладі Полтавського регіону, який показав рівень його економічного розвитку серед інших регіонів України.

Ключові слова: підприємницький потенціал регіону, конкурентоспроможність регіону, мале та середнє підприємництво, управління розвитком регіону, стратегія.

Чайкина А.А. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ КАК ОСОБЫЙ МЕДИАТОР ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА

Статья посвящена исследованию и выявлению взаимовлияния между предпринимательским потенциалом и конкурентоспособностью региона. Предпринимательский потенциал выступает одним из ключевых медиаторов, который обеспечивает не только развитие региона и его выход из кризисных ситуаций, но и является мощным рычагом обеспечения регионального развития и становления устойчивой конкурентоспособности. Проведен анализ конкурентоспособности на примере Полтавского региона, который показал уровень его экономического развития среди других регионов Украины.

Ключевые слова: предпринимательский потенциал региона, конкурентоспособность региона, малое и среднее предпринимательство, управление развитием региона, стратегия.

Chaikina A.O. ENTREPRENEURIAL POTENTIAL AS THE SPECIAL MEDIATOR IN FORMING COMPETITIVENESS OF THE REGION

The article is devoted to the research and detection of interference between the entrepreneurial potential and competitiveness of the region. The entrepreneurial potential is one of the key mediators, which provides not only the development of the region and its exit from the crisis, but is a powerful tool for regional development and establishment of sustainable competitiveness. The analysis of the competitiveness of the example of Poltava region showed its level of economic development among the regions of Ukraine.

Keywords: entrepreneurial potential of the region, competitiveness of the region, small and medium enterprises, management of regional development, strategy.

Постановка проблеми. Глобалізація ринкового простору, насиченість ринків товарів і послуг, скорочення життєвого циклу досягнутої конкурентної переваги припускають необхідність розробки нового більш ефективного підходу до формування стратегії регіонального економічного розвитку, яка повинна базуватися на врахуванні впливу усіх медіаторів регіонального розвитку та розробці відповідних підходів для визначення конкурентоспроможності кожного регіону країни, визначенні сильних та слабких сторін його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентоспроможність регіону привертала увагу багатьох науковців, а саме: І.В. Брикової [1], Н.Я. Калужной [2], Р.А. Фатхутдінова [3], В.В. Ржепішевської, Е. Вороноквої [5] та багатьох інших. Питанню взаємозв'язку конкурентоспроможності і підприємницького потен-

ціалу приділену увагу у працях І.З. Должанського та Т.О. Загорної [4], де під конкурентоспроможністю підприємницького потенціалу регіону вони розуміють можливість ефективно розпоряджатися власними і запозиченими ресурсами в умовах конкурентного ринку. Але при цьому залишається невирішеним питання щодо взаємозв'язку між підприємницьким потенціалом та конкурентоспроможністю регіону.

Постановка завдання. При врахуванні постійно діючих глобалізаційних процесів виникає практична необхідність впроваджувати міжнародний досвід у забезпеченні конкурентоспроможності регіону, але з врахуванням здобутків вітчизняних вчених, адже на формування конкурентоспроможності регіону впливають певні особливі медіатори. Саме тому актуальність цього дослідження полягає у визначенні взаємовпливу між підприємницьким потенціалом та